

2015-07-10

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt
Rickard Sobocki
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2015:47 Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet

(Ju2015/4155/L3)

Sammanfattning

Bolagsverket har inget att invända mot förslaget att tillsynen över de kollektiva förvaltningsorganisationerna utövas av Patent- och registreringsverket.

När det gäller registreringen av de kollektiva förvaltningsorganisationerna anser Bolagsverket emellertid att den uppgiften ska tilldelas Bolagsverket, eftersom Bolagsverket är registerförande myndighet för den övervägande delen av Sveriges företag och föreningar.

Bolagsverket är en av de största registerhållarna av näringsidkare idag och erbjuder därigenom omfattande basinformation avseende de företag och föreningar som finns registrerade i verkets register. Även av den anledningen vore det därför, menar Bolagsverket, mest lämpligt att Bolagsverket tilldelas den föreslagna uppgiften att handha registreringen av de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

Ny lag om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet 20XX:XX

Allmänt angående frågan om tillsyn och registrering

Inledningsvis vill Bolagsverket framföra att verket anser att det är anmärkningsvärt att utredningen inte har lyft frågan om Bolagsverket skulle kunna vara ett alternativ som registreringsmyndighet i sammanhanget. När det redan finns en myndighet i Sverige – Bolagsverket - som handhar det stora flertalet registreringar av svenska företag och föreningar så borde det, menar Bolagsverket, ha tätt sig naturligt att åtminstone överväga om det möjligen kunde finnas ett alternativ till den nu föreslagna registreringsmyndigheten.

Bolagsverket utgår ifrån att, även om det är något otydligt av utredningens förslag, en nybildning av en kollektiv förvaltningsorganisation i form av t.ex. en svensk ekonomisk förening eller ett svenskt aktiebolag ska anmälas och registreras på vanligt sätt hos Bolagsverket enligt de associationsrättsliga bestämmelserna. Skulle avsikten vara en annan hoppas Bolagsverket få tillfälle att under den fortsatta beredningen av ärendet få mer

information om den närmare utformningen så att verket kan få möjlighet att avge fler synpunkter i frågan.

Bolagsverket anser att det finns en risk för att det kan uppkomma oklarheter för det fall att de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska anmälas för registrering hos Patent- och registreringsverket. Detta med anledning av att Bolagsverket är den myndighet som handhar registrering av de företagsformer som utredningen föreslår ska kunna utgöra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Bolagsverket har, som nämnts inledningsvis, inte några invändningar emot att Patent- och registreringsverket föreslås utöva tillsynen över de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Däremot anser Bolagsverket att Bolagsverket ska tilldelas rollen att föra registret över de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

Utredningens förslag att både tillsynen och registreringen av de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska tilldelas en och samma myndighet kan t.ex. ifrågasättas ur ett lämplighetsperspektiv. Frågan är om det är lämpligt att både tillsyn och registrering sköts av samma myndighet. En jämförelse kan göras mellan de bolag som står under tillsyn av Finansinspektionen men som alltjämt registreras hos Bolagsverket. Bolagsverket vill i sammanhanget hänvisa till prop. 1999/2000:131. Finansinspektionen hade tidigare både tillsyn och registrering av vissa finansiella företag. Det ansågs dock mer lämpligt att respektive myndighets inriktning och kompetens skulle utnyttjas på ett effektivare sätt, varpå bestämmelserna kom att ändras och en uppdelning mellan myndigheterna vad avser tillsyn och registrering infördes.

Som anförts ovan finns basinformationen om det stora flertalet av Sveriges företag och föreningar hos Bolagsverket. Bolagsverket har ett informationsansvar för de företags- och föreningsregister som myndigheten för. Det vore därför fullt naturligt, menar Bolagsverket, att Patent- och registreringsverket i sin egenskap av tillsynsmyndighet hämtar den nödvändiga informationen från den registreringsmyndighet som för själva registret över den associationsform som den kollektiva förvaltningsorganisationen utgör. Bolagsverket har t.ex. redan idag information om ett antal kollektiva förvaltningsorganisationer, jfr Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) u.p.a., som är en registrerad ekonomisk förening registrerad hos Bolagsverket.

Bolagsverkets uppgift är att registrera företag och föreningar samt informera om det som finns registrerat i verkets register. Det är inte möjligt, anser Bolagsverket, att informera på ett korrekt sätt, om inte samtliga uppgifter om företagen registreras och finns samlade hos Bolagsverket. Det är mycket viktigt att de uppgifter som hämtas från verkets register eller lämnas ut är tillförlitliga, något som inte är möjligt att uppnå om utredningens förslag går igenom i sin helhet.

Det kan även anses vara betungande för de kollektiva förvaltningsorganisationerna att behöva vända sig till flera myndigheter för att registrera samma sak, om så skulle förordas, även om det är behövligt. Samma sak bör gälla för allmänheten som måste kontrollera uppgifter i två olika register hos två olika myndigheter. Mot bakgrund av ovan anser Bolagsverket att det är lämpligare att registret över kollektiva förvaltningsorganisationer förs av Bolagsverket.

Den föreslagna lagen om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet

Av utredningen framgår att de särskilda associationsrättsliga bestämmelser som krävs enligt direktivet ska införas som särbestämmelser i den nya lagen, och gälla utöver och i vissa fall i stället för motsvarande bestämmelser i den allmänna associationsrättsliga regleringen.

Detta leder till att när, exempelvis, ett aktiebolag registreras hos Bolagsverket och registreringen av kollektiva förvaltningsorganisationerna registreras hos Patent- och registreringsverket uppkommer frågan om hur Bolagsverket och/eller allmänheten ska kunna veta att aktiebolaget också lyder under vissa särbestämmelser när det finns två olika register vid två olika myndigheter. Som verket anfört ovan, utgår Bolagsverket ifrån att utredningen menar att exempelvis ett aktiebolag som är en kollektiv förvaltningsorganisation också ska anmälas eller registreras hos Bolagsverket. En sådan dubbelregistrering eller dubbelanmälan blir nödvändig för att säkerställa associationens rättsliga status. I annat fall går det svårt att skilja på vanliga aktiebolag och aktiebolag som lyder under nu föreslagna särbestämmelser. Ett sådant dubbelregistreringsförfarande torde dock knappast vara förenligt med strävandena att förenkla för företagen. Även ur den synvinkeln borde därför Bolagsverket vara den myndighet som ska föra detta särskilda register över de kollektiva förvaltningsorganisationerna och därmed också vara registreringsmyndigheten för dessa.

En parallell kan göras mellan aktiebolag och bankaktiebolag, föreningar och försäkringsföreningar, där skillnaderna visserligen är större, men särbestämmelser finns och där distinktionen är av stor vikt. Bolagen går i dessa fall att särskilja i våra register även om de i grunden är samma associationsform.

I författningsförslaget framgår vissa särbestämmelser om till exempel fusion, författningsförslaget 5 kap 5 § p 8. Medlemsstämman är det organ som beslutar om godkännande om fusioner och får, enligt 6 § delegera beslut om fusion till det organ som utövar den funktionen som avses i 6 kap. 1-4 §§. Det handlar om delegation till styrelsen. En sådan ordning är inte tillåten enligt aktiebolagslagen (2005:551) eller föreningslagen (1987:667). Då Bolagsverket registrerar fusionsplaner är det av vikt att veta vem som får besluta om detta, vilket inte är möjligt om de kollektiva förvaltningsorganisationerna registreras hos Patent- och registreringsverket. Skulle t.ex. en ekonomisk förening som också är en kollektiv förvaltningsorganisation ingå i ett fusionsförfarande måste Bolagsverket således ha vetskap om att föreningen utgör en sådan kollektiv förvaltningsorganisation för att verket ska kunna iaktta de gällande särbestämmelserna.

Det framgår av 6 kap. 7 § i författningsförslaget att kollektiva förvaltningsorganisationer som är föreningar, aktiebolag osv. ska ha en verkställande direktör. Detta är något som inte krävs för privata aktiebolag enligt aktiebolagslagen (2005:551). För föreningar gäller krav på verkställande direktör endast under vissa förutsättningar, 6 kap. 3 § föreningslagen (1987:667). Vidare framgår det i författningsförslaget att den verkställande direktören inte får vara styrelseledamot. Detta är ytterligare skillnader som varken Bolagsverket eller allmänheten kan se om det inte i Bolagsverkets register också framgår att bolaget är en kollektiv förvaltningsorganisation. Det kommer att krävas ett särskilt register eller markering i Bolagsverkets register för att exempelvis ett vanligt aktiebolag ska kunna särskiljas från en kollektiv förvaltningsorganisation som också är ett aktiebolag. I annat fall kan en anmälan om företrädarändring av exempelvis en verkställande direktör som också är ledamot registreras i Bolagsverkets register.

Det ovan beskrivna är en del av de otydligheter som uppkommer kring registreringen och som måste klargöras i lagen enligt Bolagsverket uppfattning. Som det nu är anser utredningen att närmare information om vad som ska ingå i registreringen inte behöver anges i lagen, utan istället ska meddelas genom föreskrifter. Att det inte av utredningens förslag på ett tydligt sätt framgår vad det egentligen är som ska registreras gör det svårt att yttra sig över förslaget. Som Bolagsverket dock uppfattar förslaget ska nyregistrering av kollektiva förvaltningsorganisationer samt förändringar i befintliga sådana alltid registreras på vanligt sätt hos Bolagsverket. Det innebär, som Bolagsverket ser det, att en befintlig kollektiv förvaltningsorganisation som t.ex. saknar verkställande direktör måste, för att uppfylla särbestämmelserna, hos Bolagsverket anmäla för registrering en verkställande direktör.

Konsekvenser för näringslivet

Med tanke på att Bolagsverket anser att det är nödvändigt att en anmälan till eller markering ska företas även i Bolagsverkets register anser verket att den föreslagna ordningen om att registreringen ska hanteras av Patent- och registreringsverket riskerar att medföra ökade administrativa bördor för näringslivet.

Det bör noteras att utredarens uppdrag var att särskilt fästa vikt vid att regleringen inte i onödan leder till ökade kostnader eller administrativa bördor för de aktörer som berörs av förslaget eller för det allmänna. Mot bakgrund av det som anförts i yttrandet uppkommer frågan om kostnaderna och bördan för näringslivet avseende registreringen har tillfullo beaktats. Lagstiftningen bör, i den mån det är möjligt, utformas för att underlätta för företagare att starta och driva dessa kollektiva förvaltningsorganisationer. Detta skulle ligga i linje med strävandena att förenkla för företagare vid myndighetskontakter. Bolagsverket förutsätter att registreringshanteringen ska kunna ske elektroniskt. Bolagsverket har redan en process för elektroniska tjänster vid registrering av företag och föreningar. Skulle Bolagsverket få bli registerförande myndighet för de kollektiva förvaltningsorganisationerna enligt den föreslagna lagstiftningen skulle verket i så fall redan ha användbara befintliga e-tjänster vilket skulle, tror verket, minska både arbets- och utvecklingskostnader vid införandet av det särskilda registret.

Övrigt

En fråga som uppkommer är avslutningsvis vad som kommer att hända med de kollektiva förvaltningsorganisationer som verket redan har i sitt register, exempelvis STIM, Copyswede, BUS. Som Bolagsverket har framfört ovan så utgår verket ifrån att dessa kollektiva förvaltningsorganisationer kommer att finnas kvar i Bolagsverkets register av skäl som tidigare angetts.

Om utredningens förslag går igenom och Patent- och registreringsverket tilldelas både tillsynen och registreringen så är det, menar Bolagsverket, viktigt att det införs en underrättelseskyldighet till Bolagsverket. Skälet till det är att Bolagsverket måste kunna markera de kollektiva förvaltningsorganisationerna särskilt i verkets register så att tillämpliga särbestämmelser för dessa kan iakttas.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Annika Bränström. I den slutliga handläggningen har också direktören Inga Otmalm, chefsjuristen Peter Källenfors, avdelningsjuristen Lena Göransson Norrsjö och avtals- och upphandlingsjuristen Cecilia Larsson deltagit. Föredragande har varit juristen Robin Ånholm.

Annika Bränström

Robin Ånholm